

DYSLEXIEPROTOCOL

Vakcollege Rijnmond

Schooljaar 2021-2022

Inhoud

1. Missie en visie	2
2. Signalering en onderzoek	2
3. Begeleiding en ondersteuning	3
a. Buiten de klas.....	3
b. Binnen de klas.....	4
c. Compenserende en dispenserende faciliteiten	4
d. Examens	5
4. Organisatie en communicatie	6
5. Concrete afspraken en procedures (bijlagen)	0
a. Operationeel plan	0
b. Procedure vermoeden dyslexie	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.

1. Missie en visie

Het Vakcollege Rijnmond verbindt zich aan de definitie voor dyslexie zoals die geformuleerd is in het Protocol Dyslexie Voortgezet Onderwijs door Henneman e.a. (2013): "Dyslexie is een stoornis die gekenmerkt wordt door een hardnekkig probleem met het aanleren en/of vlot toepassen van het lezen en/of spellen op woordniveau". Hiermee vindt zij tevens aansluiting bij de opvatting van het Samenwerkingsverband VO/VSO Duin- en Bollenstreek omtrent dyslexie bij leerlingen in het VO.

De visie van onze school is dat leerlingen met dyslexie de mogelijkheid geboden wordt om hun schoolloopbaan goed te doorlopen op een bij hun capaciteiten passend niveau. Dyslexie heeft namelijk niets te maken met de intelligentie en kan op verschillende domeinen voor problemen zorgen. Op het gebied van **sociaal-emotioneel functioneren** kan dyslexie leiden tot onzekerheid, motivatieproblemen en vermijdingsgedrag. De school ziet hier een belangrijke taak om de dyslectische leerlingen te helpen de stoornis te leren accepteren en ermee om te leren gaan. Dyslexie kan ook gevolgen hebben voor het **leren** en de **schoolloopbaan**. Voor iedere leerling geldt dat zij het beste tot hun recht komen als zij uitgedaagd worden op hun kunnen. Leerlingen met dyslexie hebben echter een extra uitdaging als het op leren aankomt. Het leren doormiddel van tekst en schrift is moeilijk voor hen. Om deze reden beperken de lees- en spellingsproblemen een normale educatieve ontwikkeling die op basis van de overige cognitieve vaardigheden mogelijk zou zijn. Voor deze leerlingen is het inzetten van compenserende en dispenserende faciliteiten van groot belang. Uiteindelijk is ons doel dat leerlingen leren om zelfstandig met hun dyslexie om te gaan en dat zij een schoolloopbaan kunnen voltooien die bij hun cognitieve capaciteiten past.

Het dyslexiebeleid geldt voor alle leerlingen die beschikken over een dyslexieverklaring afgegeven door een GZ-psycholoog.

De specifieke hulp en ondersteuning die de school biedt aan dyslectische leerlingen staat omschreven in dit dyslexiebeleid. Het Protocol Dyslexie Voortgezet Onderwijs door Henneman e.a. (2013) is hierin leidend.

2. Signalering en onderzoek

In de meeste gevallen vindt signalering en onderzoek naar dyslexie al op de basisschool plaats. In enkele gevallen komt het echter voor dat dyslexieonderzoek nog niet heeft plaats gevonden. De school vindt het belangrijk dat leerlingen die conform de definitie gediagnosticeerd kunnen worden, ook daadwerkelijk een dyslexieverklaring krijgen. Leerlingen krijgen hierdoor toegang tot een aantal faciliteiten waardoor de ontplooiingsmogelijkheden tijdens hun schoolcarrière en op latere leeftijd verruimd kunnen worden. Bij een vermoeden van dyslexie wordt er een dyslexiescreening gedaan (*zie bijlage b*). Indien hieruit blijkt dat er voldoende aanwijzingen zijn die het vermoeden van dyslexie bevestigen, wordt de leerling bij Centraal Nederland aangemeld voor onderzoek naar dyslexie.

3. Begeleiding en ondersteuning

De ondersteuning van dyslectische leerlingen vereist een geïntegreerde aanpak waarbij er een goede communicatie is tussen dyslexiecoach, mentor en betrokken vakdocenten. De begeleiding vindt plaats gedurende de gehele schoolloopbaan.

a. Buiten de klas

Voorlichting

Bij de start van elk schooljaar wordt voor ieder leerjaar een dyslexiebijeenkomst georganiseerd. Tijdens de bijeenkomst wordt besproken waar je last van kunt hebben als je dyslexie hebt en wat je kunt doen om hier zo min mogelijk last van te hebben. Tevens is er ruimte voor het uitwisselen van ervaringen tussen leerlingen onderling.

Coaching gesprekken

Met alle dyslectische leerlingen vindt een startgesprek met de dyslexiecoach plaats. Hierin wordt persoonlijk afgestemd wat de leerling nodig heeft om zo min mogelijk last te hebben van zijn/haar dyslexie. Alle afspraken worden in SOM gezet, dit is het digitale leerlingdossier. Tevens krijgt de leerling een dyslexiepas waar de afspraken op staan. Er wordt naar gestreefd om de hulp die nodig is, voornamelijk binnen de lessen aan te bieden. De ondersteuning is gericht op het zo zelfstandig mogelijk functioneren, uiteraard in opbouwende mate. Zowel binnen als buiten de klas zijn er mogelijkheden voor ondersteunende faciliteiten.

Er worden jaarlijks coaching gesprekken gevoerd. In deze gesprekken worden o.a. de voortgang, problemen waar de leerling tegenaan loopt, faciliteiten en de frequentie van de vervolgesprekken besproken.

De dyslexiecoach zal als een dyslectische leerling niet goed functioneert als gevolg van dyslexie in eerste instantie altijd zoeken naar oplossingen die in de reguliere les kunnen plaatsvinden. Soms zal het wenselijk zijn om de leerling tijdelijk gerichte begeleiding aan te bieden om ervoor te zorgen dat de begeleiding in de reguliere les goed gaat werken. Dit betekent dat de dyslexiecoach:

- In incidentele gevallen de leerling individueel of in een kleine groep begeleidt om hem 'op het spoor te zetten' of te leren omgaan met bepaalde faciliteiten. Deze begeleiding vindt plaats op basis van een handelingsplan (Kort Actie Plan = KAP) waarin het doel en de inhoud van de begeleiding helder beschreven staat.
- De resultaten van de begeleiding en handvatten die de leerling aangereikt heeft gekregen altijd terugkoppelt naar de docenten die de leerling in de les verder begeleiden en indien nodig docenten ondersteunt bij deze begeleiding.
- Verslag doet van de verrichte begeleiding in Som.

Remediering van het lezen en spellen

Het voortgezet onderwijs moet rekening houden met de hulp die in het basisonderwijs al gegeven is. Leerlingen bij wie ernstig enkelvoudige dyslexie is vastgesteld krijgen in de regel een intensief dyslexiebehandelingstraject aangeboden. Het Protocol Dyslexie Voortgezet Onderwijs stelt dan ook dat de begeleiding binnen het Voortgezet Onderwijs vooral gericht moet zijn op compenseren/dispenseren en niet meer zozeer op het remediëren (Henneman

e.a., 2013). Er zijn echter leerlingen die door omstandigheden of door een late diagnose nog geen behandeltraject doorlopen hebben. Voor deze leerlingen wordt een persoonlijk handelingsplan opgesteld voor het remediëren van het lezen en spellen.

b. Binnen de klas

- Taalonderwijs bij ons op school omvat veel herhaling van spelling- en grammaticaregels, aan begrijpend lezen wordt apart aandacht besteed. Met ingang van dit schooljaar is er extra informatie gekomen om het vak Nederlands te versterken. Op deze manier is er ruimte voor extra hulp aan de leerlingen.
- Door de docenten, afhankelijk van het vak, wordt rekening gehouden met de leerling in het aanbod van taal en teksten in de klas. Dit wordt gedaan door bijvoorbeeld aan te leren hoe om te gaan met teksten, (moeilijke) woorden en spelling. Ook wordt er veel herhaald.
- Tijdens de les is ruimte voor verlengde instructie in een klein groepje
- Indien nodig geeft de docent aantekening op papier of digitaal mee.
- Docenten weten welke leerlingen dyslexie hebben en bieden hen de toegekende faciliteiten (zie compenserende en dispenserende faciliteiten)

c. Compenserende en dispenserende faciliteiten

Dyslectische leerlingen kunnen baat hebben bij compenserende en dispenserende faciliteiten. Na het dyslexieonderzoek zijn de specifieke ondersteuningsbehoeften opgenomen in de dyslexieverklaring. Een leerling met dyslexie heeft standaard recht op tijdsverlenging. Andere aanpassingen moeten vermeld staan in de dyslexieverklaring. Hoewel de verklaring onbeperkt geldig is, is het goed om de ondersteuningsbehoeften te blijven evalueren. Om deze reden vindt in ieder geval jaarlijks een persoonlijk gesprek plaats met de dyslectische leerling. De ondersteuningsbehoeften worden vastgelegd in SOM en op de dyslexiepas gezet.

Onderstaand een overzicht van de compenserende faciliteiten:

Onderdeel	Toelichting	Voor wie?
Tijdsverlenging bij toetsen	30 min.	Iedereen met een dyslexieverklaring.
Tijdsverlenging meer dan 30 min.	De verlenging moet in verhouding zijn tot de toets en lezen moet een rol spelen.	Moet in een verklaring of advies opgenomen zijn
Aangepaste beoordeling bij spellingsfouten	Tenzij spelling getoetst wordt	Iedereen met een dyslexieverklaring
Typen i.p.v. schrijven		In overleg leerling, docent en dyslexiecoach
Spellingcontrole	Tenzij spelling getoetst wordt	In overleg leerling, docent en dyslexiecoach
Aantekeningen en/of		Iedereen met een

toelichtingen online beschikbaar stellen of printen	dyslexieverklaring
Auditieve ondersteuning	Moet in een verklaring of advies opgenomen zijn.
Vaste plek in de klas	In overleg leerling, docent en dyslexiecoach
Voorleesmaatje	In overleg leerling, docent en dyslexiecoach
Vrijstelling van voorleesbeurten	In overleg leerling, docent en dyslexiecoach
Tafelkaart	In overleg leerling, docent en dyslexiecoach

Nb. De school maakt standaard gebruik van lettertype Arial 12. Dit is in lijn met het eindexamen waarbij ervan uitgegaan wordt dat dit groot genoeg is voor leerlingen met een leesbeperking.

Auditieve ondersteuning

In overleg met de leerling en de mentor wordt besproken of het gebruik van **Kurzweil** passend is. Leerlingen krijgen kurzweil dan op hun iPad geïnstalleerd en alle schoolboeken kunnen hierop gezet worden. Niet in alle gevallen is kurzweil toereikend. In deze gevallen wordt er gebruik gemaakt van andere middelen zodat de leerling alsnog de auditieve ondersteuning kan krijgen.

Voor het gebruik van Kurzweil bij schoolexamens (SE's) zijn enkele voorwaarden van toepassing:

- De aanvraagtermijn voor Kurzweil bedraagt tenminste 3 weken voor de startdatum van het SE.
- De dyslexiecoach voert met alle dyslectische leerlingen uit het derde jaar een gesprek om te bespreken of zij gebruik wensen te maken van Kurzeil.
- De dyslexiecoach beslist binnen 1 werkweek of Kurzweil ingezet zal worden.
- Indien er een toezegging is voor het gebruik van Kurzweil wordt het programma aan de leerling uitgelegd.
- Het gebruik van Kurzweil wordt na de SE-week geëvalueerd.

d. Examens

Op basis van artikel 55 van het Examenbesluit hebben dyslectische leerlingen tijdens het eindexamen recht op 30 minuten verlenging. De tijdverlenging geldt niet voor vaardigheidsonderdelen waarbij lezen geen rol speelt. Andere aanpassingen, zoals voorleessoftware kunnen alleen worden toegestaan wanneer ze in het rapport van de GZ-psycholoog genoemd zijn of wanneer ze bij de voorstellen van de GZ-psycholoog aansluiten. De kandidaat zal in het algemeen gebruik maken van wat hij in het onderwijs ook gebruikt. Wie gewend is aan spraaksynthese, kan dit zonder veel moeite ook bij het Centraal Eindexamen gebruiken. Het is niet wenselijk dat bij het examen pas voor het eerst gebruik gemaakt wordt van spraaksynthese. Alle aanpassingen moeten gemeld worden bij de

inspectie.

4. Organisatie en communicatie

Vakcollege Rijnmond beschikt over 2 gecertificeerde dyslexiecoaches. Deze zijn samen met de zorgcoördinator verantwoordelijk voor het opstellen van het dyslexiebeleid, het coördineren en de uitvoer ervan. Dit omvat het informeren/begeleiden van leerlingen, ouders en docenten en het bijhouden van de vakliteratuur en recente ontwikkelingen.

Het dyslexiebeleid wordt regelmatig geëvalueerd en bijgesteld in overleg met het MT. Onderstaand overzicht laat zien hoe de communicatie georganiseerd wordt.

Leerlingen

- leerlingen kunnen tweemaal per week binnenlopen voor een gesprek met de dyslexiecoach
- jaarlijkse voorlichtingsbijeenkomst dyslexie
- minimaal één keer per jaar een persoonlijk gesprek met de dyslexiecoach
- dyslexiepas met daarop de ondersteuningsbehoeften

Docenten/mentoren

- mentoren ontvangen jaarlijks de dyslexielijst
- nieuwe docenten krijgen een voorlichting over dyslexie en begeleiding
- vakgroepen krijgen tweejaarlijks een voorlichting over dyslexie en begeleiding
- ondersteuningsbehoeften van de leerling zijn te vinden op SOM en op de dyslexiepas
- waar nodig worden individuele leerling afspraken extra besproken met de betreffende docent/mentor

Ouders

- dyslexievoorlichting in leerjaar 1
- dyslexiecoaches zijn aanwezig op spreekavonden en informatieavonden

5. Concrete afspraken en procedures (bijlagen)

a. Operationeel plan

Datum	Verantwoordelijk	Taak
Eind juni	Aanmeldingscommissie	<ul style="list-style-type: none">• Registeren dyslectische leerlingen en beschikbaar stellen aan dyslexiecoaches
September	Dyslexiecoaches	<ul style="list-style-type: none">• Dyslexielijst beschikbaar stellen aan docenten/mentoren• Registeren dyslectische leerlingen in SOM• Voorlichting dyslexie op school voor leerjaar 1 t/m 4• Voorlichting nieuwe docenten
Oktober	Dyslexiecoaches	<ul style="list-style-type: none">• Voorlichting ouders leerjaar 1• Startgesprekken leerjaar 1• Aanmaken dyslexiepassen
November	Dyslexiecoaches	<ul style="list-style-type: none">• Voorlichting vakgroepen• Gesprekken leerjaar 3• In overleg met examencommissie en ICT faciliteren van compenserende middelen schoolexamens• Kurzweil training leerjaar 3

December / januari	Dyslexiecoaches	<ul style="list-style-type: none">• Enquete schoolexamens leerjaar 3• Gesprekken leerjaar 2• Spreekavonden• Informatieavonden
Februari	Dyslexiecoaches	<ul style="list-style-type: none">• Gesprekken leerjaar 4
Maart	Dyslexiecoaches	<ul style="list-style-type: none">• Enquete dyslexiebegeleiding leerjaar 1, 2 en 4
April	Dyslexiecoaches	<ul style="list-style-type: none">• Enquete docenten
Mei	Dyslexiecoaches en MT	<ul style="list-style-type: none">• Evaluatie dyslexiebeleid
Juni	Dyslexiecoaches	<ul style="list-style-type: none">• Richtlijnen dyslexie actualiseren• Bijstellen dyslexiebeleid
Gehele schooljaar	Mentoren	<ul style="list-style-type: none">• Mentoren geven vermoeden dyslexie door aan dyslexiecoach
Gehele schooljaar	Dyslexiecoaches	<ul style="list-style-type: none">• Extra gesprekken, hulp, begeleiding en voorlichting waar nodig• In overleg ICT faciliteren van compenserende en dispenserende middelen• Kurzweil training waar nodig• Bij vermoeden dyslexie uitvoeren procedure vermoeden van dyslexie• Up to date houden informatievoorziening aan docenten, ouders en leerlingen

b. Procedure vermoeden dyslexie

Procedure bij vermoeden van dyslexie voor leerlingen op VO-scholen aangesloten bij Samenwerkingsverband Duin- en Bollenstreek

Wanneer vakdocenten, ouders of leerling zelf vermoeden dat er sprake is van dyslexie, dan zijn de volgende stappen van toepassing:

1. Vakdocenten, ouders of leerling geven hun vermoeden door aan de mentor.
2. De mentor haalt bij de dyslexiecoach de benodigde vragenlijsten op.
3. Deze vragenlijsten worden door mentor en docenten ingevuld.
4. De mentor verzamelt ze en levert ze bij de coach in.
5. De dyslexiecoach maakt een samenvattend verslag van de informatie en beoordeelt of verder onderzoek noodzakelijk is.

Alleen het samenvattend verslag wordt meegestuurd met de aanmelding.

6. Wanneer de dyslexiecoach onderzoek geïndiceerd acht of in geval van twijfel, overlegt hij/zij met Centraal Nederland Onderwijsadviesbureau.
7. Indien besloten wordt dat verder onderzoek noodzakelijk is, start de coach met de Intakefase.
8. De onderzoeks- en indiceringfase worden door Centraal Nederland uitgevoerd na beoordeling van de aangeleverde gegevens.

Aanmeldingen van **leerlingen in eindexamenklassen** dienen **vóór 1 december** ontvangen te zijn door Centraal Nederland.

Aanmeldingen van leerlingen in **andere klassen** dienen uiterlijk **vóór 1 maart** ontvangen te zijn door Centraal Nederland.

Intake

1. De dyslexiecoach gaat in het dossier van de leerling na of er al eerder sprake is geweest van ernstige lees- en/of spellingproblemen die het recente vermoeden van dyslexie bevestigen. Informatie over begeleiding en (technische) hulp kunnen meer duidelijkheid verschaffen over de hardnekkigheid van de eventueel reeds bekende problemen. Wanneer er namelijk al sprake is geweest van begeleiding en dit niet het gewenste resultaat heeft opgeleverd, is dat een goede indicator van hardnekkigheid.
2. De dyslexiecoach voert een intakegesprek met de leerling waarin helder moet worden hoe de leerling de problemen op het gebied van lezen en spelling ervaart. De vraag die door de leerling beantwoordt moet worden is: waar zitten de problemen en wat merkt hij of zij van de problemen (waar loopt hij/zij tegen aan?)
3. De leerling krijgt de volgende documenten mee met het verzoek aan de ouders deze in te vullen en te retourneren t.a.v. de dyslexiecoach:
 - a. een vragenlijst
 - b. een toestemmingsformulier om de gegevens van hun kind beschikbaar te stellen voor het Samenwerkingsverband VO D&B en voor Centraal Nederland

4. Wanneer de aangemelde leerling in klas 1 zit, neemt de dyslexiecoach contact op met de basisschool van de leerling om inzicht te verkrijgen in de leergeschiedenis. Hiervoor is een 'vragenlijst basisschool' beschikbaar.
5. De dyslexiecoach heeft aan het eind van de intakefase een zo compleet mogelijk dossier opgebouwd.

Afname testen

1. Wanneer een leerling wordt opgenomen in het testtraject, maakt de onderzoeker (dyslexiecoach/ RT' er) een afspraak met de leerling om de testen af te nemen. Dit dient te gebeuren op een rustige plek in school waar de leerling zich goed kan concentreren en waar audioapparatuur aanwezig is.
2. De volgende testen worden afgenomen bij leerlingen uit klas 1 en 2
 - a) Leessnelheid "Tekendeel" (signaleringsstoets)
 - b) DICTEE "Het wonderlijke weer" (signaleringsstoets)
 - c) EMT-A
 - d) de Klepel-A
 - e) AVI 9B
 - f) Het Kijkbewijs
 - g) Fonemische analysetoets (Van Luijn)
3. De volgende testen worden afgenomen bij leerlingen uit klas 3 en hoger:
 - a) EMT-A (Normering 16-jarigen gebruiken)
 - b) De Klepel-A (normering 16-jarigen gebruiken)
 - c) AVI 9B
 - d) Het Kijkbewijs
 - e) fonemische analysetoets
 - f) Woordomkering (uit Brains)
 - g) Continu Benoemen en Woorden Lezen (CB&WL) van Van den Bos en Lutje Spelberg (2007)
4. De uitslag van de testen worden ingevuld op de scoreformulieren en toegevoegd aan het dossier.
5. Tot slot moet aan het dossier van leerlingen in klas 3 en hoger een drietal schrijfproducten toegevoegd worden, bijvoorbeeld een spontaan geschreven verslag in het Nederlands of een proefwerk geschiedenis, waarbij uitgebreide antwoorden opgeschreven zijn.

Het volledige dossier wordt opgestuurd naar:

Centraal Nederland
Postbus 31
2840 AA Moordrecht

Afronding

1. De uitslag van het onderzoek wordt door Centraal Nederland naar de ouders gezonden.
2. Een kopie van de documenten wordt door Centraal Nederland met toestemming van de ouders naar de dyslexiecoach gestuurd. *Let op: Indien ouders deze toestemming niet geven, wordt het onderzoek niet door het SWV bekostigd en zullen zij het zelf moeten betalen.*
3. Wanneer toestemming is gegeven, komt een kopie van de dyslexieverklaring en van het rapport in het dossier van de leerling.

4. De dyslexiecoach informeert alle betrokkenen op school.
5. De dyslexiecoach ziet er op toe dat de docenten de handelingsadviezen van CN uitvoeren.
6. De dyslexiecoach zal het contact met de dyslectische leerling en zijn of haar ouders onderhouden en waar nodig ondersteuning bieden in het zoeken naar oplossingen voor problemen.